

PLAV!

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 6.2.2004

č. 15

Dvě poloviny téhož

Že každý večer Bubeníčků má dvě poloviny, to je pravda apriorní. Avšak že je kormidlo po obě poloviny pevně v rukou Hany Kofránkové či Libora Dvořáka, to již tak jisté není. V první polovině to tak snad bude vypadat. My prozradíme jen tolik, že vás čeká např. Pavel Dominik, který se minule uvedl jako brilantní znalec stylu Vladimira Nabokova stejně jako brilantní kritik jeho překladatelů. Dnes budete mít možnost seznámit se s jeho vlastním překladem textu Jubilea, a nejen to.

Co však druhá polovina? Plaveme s novým prádlem starým kořtem? Nikolivěk, to staří bubeníčky v novém prádle přivítají dalšího soukmenovce v dobrém překladu – Františka Fröhlicha, který se ujal dramaturgie druhé poloviny večera. Tempo jí však bude i nadále udávat principálka Hana Kofránková, řečená Velká Matka. My Vám přinášíme jako ochutnávku ze severu trojitou porci Princezny na hrášku a něco navíc.

dobrou chuť a plavbě zdar přeje redakce

Vladimir Nabokov: Jubileum

V těchto dnech, kdy odtamtud vane mrtvolný pach jubilea, nemohli bychom své výročí oslavit i my? Deset let pohrdání, deset let věrnosti, deset let svobody – copak si to nezaslouží alespoň jednu slavnostní řeč?

Pohrdat je třeba umět. A umění pohrdat jsme ovládli dokonale. Máme v sobě tolik pohrdání, že se nám občas ani nechce rýpnout si do jeho objektu. Jen se nám lehce rozechvěje chrípí, na okamžik přimhouříme oči – a mlčíme. Dnes však promluvíme.

Deset let pohrdání. A přitom nepohrdám člověkem, dělníkem Burlakovem, zasloužilým členem nějakého kompompomu, nýbrž tou zrudnou, stupidní idejkou, jež proměňuje ruské prostáčky v komunistické hňupy a dělá z lidí nový druh mravence – *Formica marxi, var. lenini*. Také já nesnáším tu příšernou pachůť měšťáctví, kterou cítím ve všem bolševickém. Měšťácká nuda prýští z šedých stránek Pravdy, měšťáckou zlobou zní politický povyk bolševika a jeho nešťastná hlavička je nafouklá měšťáckou omezeností. Rusko prý zhlouplo, a není divu. . . Celé se rozplynulo v provinční zabeđenosti – s místním účetním v roli lva salónů, se slečnami, které čtou Verbickou a Sejfullinovou, s ochotnickou šmírou a opilým, neškodným mužikem, který si ustlal uprostřed prašné ulice.

Pohrdám komunistickou vírou, tou ideou mrzké rovnosti, tou nudnou stránkou ve svátečních dějinách lidstva, vírou, jež popírá pozemské i nadpozemské krásy, vírou hloupě se dotýkající mého svobodného já a podněcující nevědomost, tupost a samolibost. Síla mého pohrdání spočívá v tom, že ve chvíli, kdy se mě zmocňuje, si nepřipouštím myšlenky na prolitou krev. A síla mého pohrdání se odráží i v tom, že ve svém buržoazním zoufalství nelituji ztráty jmění, domu či zlatého prutu, který jsem ne dost šikovně ukryl

v útrobách klozetu. Nezabíjí myšlenka, ale člověk – a s ním se účtuje zvlášť: zda odpustím či neodpustím, je už otázka jiná. Touha pomstít se nesmí stát v cestě čistotě pohrdání. Vztek totiž nikam nevede.

přeložil Pavel Dominik

Vladimir Nabokov: Slovo

Přenesen z pozemské noci větrem snů a fantazie, stál jsem u kraje cesty, nad hlavou čisté, zlatem zalité nebe, v jakési podivné hornaté zemi. Nedíval jsem se, a přece jsem cítil lesk, úhly a hrany mohutných mozaikových skal, oslepující propasti, zrcadlový třpyt mnoha jezer ležících kdesi dole za mnou. Mou duši ovládl pocit božské rozmanitosti, volnosti a vznešenosti: poznal jsem, že jsem v ráji. Avšak v mé pozemské duši prudce vzplála jediná myšlenka – a jak žárlivě, jak hrubě jsem ji chránil před závanem nesmírné nádhery, jež mě obklopovala! Ta myšlenka, ten čirý plamen utrpení, se týkala mé pozemské vlasti: bosý a ubohý čekal jsem u kraje horské cesty na milosrdné a zářivé nebeštany – a vít, podoben předtuše zázraku, mi čechrал vlasy, křišťálovým šumem plnil kotliny, čeřil skvostné hedvábí stromů kvetoucích mezi skalami u cesty; po kmenech šplhaly ohnivé jazyky dlouhých travin; z lesknoucích se větví plavně padaly velké květy a jako létající číšky, po okraj naplněné sluncem, klouzaly vzduchem a rozfoukávaly průzračné, vypouklé korunní plátky; jejich vůně, syrová a sladká, mi připomínala všechno to nejlepší, co mě v životě potkalo.

Cestu, na níž jsem stál zalykaje se tou nádhrou, náhle zaplnilo bouřlivé třepetání křídel. . . Z jakýchsi oslnivých propadlin se vyrojil zástup vytoužených andělů, šikmo zvedajících složená křídla. Jejich chůze, lehká jako vzduch, vyvolávala představu plujících barevných oblaků, průzračné obličejy byly nehybné, jen zářivé řasy se horoucně chvěly. Mezi nimi poletovali tyrkysové ptáci, zalykající se šťastným dívčím smíchem, a plavně skákaly oranžové šelmy s fantastickým černým žiháním: vinuly se ve vzduchu, neslyšně se oháněly atlasovými tlapami, lapaly po plachtících květech – a kroužily, vzpínaly se, oči rozzářené, a tak se prohnaly kolem mě. . .

Křídla, křídla, křídla! Jak vystihnout jejich zvlněné oblouky a odstíny? Byla mohutná a měkká – rezavě hnědá, nachová, sytě modrá, sametově černá s ohnivým prachem na okrouhlých špičkách ohnutých perutí. Prudce se vypínala ta strmící oblaka nad světlou rameny andělů; jeden z nich, v jakémsi podivném poryvu, jako by nedokázal zadržet nápor blaženosti, zčistajasna, jedním máchnutím na okamžik rozevřel svou okřídlenou krásu – a bylo to, jako by vychrstlo slunce, jako by se zatřpytily milióny očí.

Kráčely jich celé houfy, pohledy upřené vzhůru. Viděl jsem plešající hlubiny jejich očí, skomírání letu v jejich pohledu. Šli klidným krokem, kropení květy, které za letu rozdávaly vlahý třpyt; vzlétala a vířila zářivá, hladce hebká hrající si zvěř; blaženě štěbetali ptáci, prudce a vysoko vzlétali a vzápětí padali – a já, osleplý, třesoucí se žebrák, jsem stál u cesty a v mé bídné duši se stále tetelila jen jedna myšlenka: kéž bych tak mohl poprosit, poprosit je, povědět, ach, povědět, že na nejkrásnější z božích hvězd se nachází zem – moje zem –, která umírá v těžkých mukách. Cítil jsem, že kdyby se mi podařilo lapit do hrsti jen jeden mihotavý odlesk, přinesl bych k nám domů takovou radost, že lidské duše by se okamžitě rozzářily a roztančily za pleskání a pukání vzkříšené vesny, za zlatého hřmění procitnuvších chrámů. . .

Když jsem napráhl třesoucí se ruce ve snaze přehradit andělům cestu, začal jsem je chytat za okraje zářivých říz, za zvlněné, žhavé třepení ohnutých perutí, proklouzávajících mi mezi prsty jako chmýřité květy. Sténal jsem, zběsile pobíhal, nepřičetně se doprošoval milodaru, avšak andělé šli stále vpřed, nevšímali si mě, vytesané obličejy obrácené vzhůru. Zástupy mířily na rajskou slavnost, k nesnesitelně třpytivému průsvitu, kde vířilo a dýchalo Božstvo: na ně jsem si netroufal pomyslet. Viděl jsem ohnivé pavučiny, krůpěje, obrazce na obrovitých, purpurových, rezavě hnědých, fialových křídlech – a nade mnou propluly vlny nadýchaného šelestu, v duhových věncích rejdlili tyrkysové ptáci, pluly květy, sprchávající z lesknoucích se větví. . . „Stůjte, vyslyšte mě,“ zvolal jsem a pokoušel se obejmout lehké nohy andělů, avšak jejich nezadržitelná chodidla, která jsem na dotek skoro ani necítil, mi proklouzávala přes natažené ruce a okraje širokých křídel, vanoucí kolem, mi pouze sežehávaly rty. A zlatě zářící pruh mezi sytě a zřetelně zbarvenými skalami v dále se zaplňoval jejich prudkou chrstající bouří; odcházeli, odcházeli, utichal vznešený, vzrušený smích rajských ptáků, ze stromů přestaly padat květy; zeslábl jsem, ztichl. . .

A tehdy se stal zázrak: jeden z posledních zůstal pozadu, obrátil se a klidným krokem zamířil ke mně. Pod ostrými oblouky obočí jsem spatřil hluboké, soustředěné démantové oči. Na žebroví rozprostřených křídel jako by se třpytilo jiné, ale samotná křídla měla šedý, nepopsatelně šedý odstín – a každá perut končila stříbrným srpkem. Jeho tvář, kresba mírně se usmívajících rtů a rovného, hladkého čela, mi připomínala rysy viděné na zemi. V jediný čarovný obličej jako by se slily záhyby, paprsky a krása všech tváří, jež jsem miloval – rysy lidí, kteří mě dávno opustili. Jako by se všechny ty známé zvuky, jednotlivě doléhající k mému sluchu, sloučily v jednu dokonalou melodii.

Přistoupil ke mně, usmíval se, já na něho hledět nemohl. Ale když můj zrak padl na jeho nohy, všiml jsem si na nártu síčky modrých žilek a mateřského znaménka – a podle těch žilek a toho znaménka jsem se dovtipil, že se dosud od země úplně neodpoutal, že ještě může pochopit mou úpěnlivou prosbu.

A tehdy jsem sklopil hlavu, přitiskl si ožehlé, zářivou hlinou umazané dlaně na oslněné oči, a začal se svěřovat se svým žalem. Prál jsem si vysvětlit, jak nádherná je moje zem a jak strašné jsou její černé mdloby, ale nedostávalo se mi slov. Pospíchal jsem a opakoval se, jak jsem blábolil o všemožných podružnostech, o jakémisi vypáleném domě, kde se kdysi sluneční lesk dřevěné podlahy odrážel v nakloněném zrcadle – o starých knihách a starých lípách jsem plácal, o všelijakých tretkách, o mých prvních verších v kobaltově modrém školním sešitě, o jakémisi šedém balvanu, obrostlém malinovým houštím uprostřed pole plného hlaváčů a heřmánku – avšak to nejdůležitější jsem vypovědět za nic na světě nedovedl -, pletl jsem se, ztrácel nit, a začínal znovu, a opět bezradně breptal o pokojích v prochladlé usedlosti, v níž se ozvěnou rozléhají zvuky, o lípách, první lásce, čmelácích spících v květech hlaváčů. . . Měl jsem dojem, že se už dostávám k tomu nejdůležitějšímu, že vysvětlím všechno trápení mé vlasti, ale kdovíproč jsem si dokázal vzpomenout pouze na věci nepodstatné, zhola přízemní, které neuměly ani mluvit, ani plakat těmi velkými, horkými, strašnými slzami, o nichž jsem vyprávět chtěl a nemohl. . .

Zmlkl jsem a zvedl hlavu. Anděl na mě mlčky hleděl svýma protáhlými démantovými očima a chápavě se usmíval – a mě se zmocnil pocit, že všemu rozumím.

„Odpusť mi,“ zvolal jsem a ostýchavě políbil mateřské znaménko na světlém nártu, „odpusť, že dokážu mluvit jen o věcech

prchavých, pošetilých. Ale vždyť ty mi rozumíš. . . Milosrdný, šedý anděle, odpověz mi, pomoz, řekni mi, co zachráni mou zem?“

A on na okamžik obestřel má ramena svými holubími křídly a vyřkl jediné slovo – a já v jeho hlasu poznal všechny ty milované, všechny ztichlé hlasy. To slovo bylo tak krásné, až mi z prsou unikl vzdech, a zakryl jsem si oči a ještě níže sklonil hlavu. Libovonně a zvonivě se rozlilo všemi mými žilami, jako slunce vzplanulo v mozku – a nesčíslné úžlabiny mého vědomí zachytily a ozvěnou zopakovaly ten rajský zářivý zvuk. Zcela mě naplnil; uzlíkem tloukl do spánku, vlaze se chvěl na řasách, příjemným chladem províval vlasy, božským žářem obléval srdce.

Vykřikl jsem to slovo, vychutnávaje každou slabiku, a prudce zvedl zrak v zářivých duhách šťastných slz. . . Bože můj! V okně zelená zimní rozbřesk, a já si ne a ne vzpomenout, co jsem vykřikl. . .

přeložil Pavel Dominik

Hans Christian Andersen: Princezna na hrášku

Byl jednou jeden princ. Chtěl si vzít princeznu, ale měla to být opravdová princezna. Sjezdil celičkový svět, aby takovou princeznu našel, všude však něco vadilo. Princezen sice bylo dost, ale nemohl se dopátrat, jsou-li to opravdové princezny, vždycky se objevilo něco, co nebylo docela v pořádku. A tak se vrátil domů a byl velmi smutný, protože by si byl tuze rád vzal opravdovou princeznu.

Jednou večer byl hrozný nečas. Blýskalo se a hřmělo, lilo jako z konve – bylo prostě příšerně. Tu někdo zaklepal na zámeckou bránu, a starý král šel tedy otevřít.

Před bránou stála princezna. Ale můj ty bože, jak v tom dešti a nečase vypadala! Voda jí kapala z vlasů a ze šatů, tekla jí špičkou do bot a patou zase vytékala – ale říkala, že je opravdová princezna.

Inu, to se už dovíme! pomyslela si stará královna, ale neříkala nic. Šla do ložnice, sebrala z postele všechny peníze a slamníky a položila až na samé její dno hrášek. Pak vzala dvacet žíněnek, ustlala je na hrášek a na žíněnky ještě dvacet peřin s prachovým kajčím peřím.

V té posteli měla princezna spát.

Ráno se jí ptali, jak se jí spalo.

„Hrozně špatně!“ naříkala. „Skoro jsem za celou noc oka nezavřela. Bůh ví, co to tam bylo: Ležela jsem na něčem tvrdém, že jsem po celém těle samá modřina. Je to prostě hrozně!“

Viděli z toho, že je to opravdová princezna, když ucítila dvaceti žíněnkami a dvaceti prachovými peřinami hrášek: tak jemnou plet nemůže mít nikdo jiný než princezna!

Princ si ji vzal za ženu, protože nyní věděl, že dostane opravdovou princeznu. A hrášek se dostal do muzea, kde jej můžete ještě dnes uvidět, jestliže jej někdo neukradl.

Vidte, to byla opravdová pohádka!

přeložila Helena Vrtišová

***

Byl jednou jeden princ a ten si chtěl vyhledat za manželku princeznu. Ale měla to být opravdová princezna. I procestoval celý svět křížem krážem, aby takovou princeznu našel, ale všude se do toho něco připletlo, co mu vadilo. Princezen sice bylo dost, ale zdali jsou to opravdové princezny, nemohl nikdy zjistit. Vždy se našlo něco, co nebylo v pořádku.

I vrátil se domů a byl velice zarmoucen. Neboť by tuze rád měl opravdovou princeznu.

Jednoho večera byl strašlivý nečas; hřmělo a blýskalo se, přšelo, jen lilo. Bylo to opravdu hrozně!

Tu někdo zaklepal na dveře a starý král šel otevřít.

Venku stála princezna. Ale jak vypadala od toho deště a nečasu! Voda jí stékala z nosu na boty a odtud zase patami ven. Říkala však, že je opravdová princezna.

No, však se přesvědčíme! pomyslela si stará královna. Ale neřekla nic, šlo do ložnice, vyndala všechny peřiny a položila hrachové zrnko na dno postele. Pak vzala dvacet žíněnek, položila je na to zrnko a potom ještě dvacet prachových peřin navrch na ty žíněnky.

Tam měla princezna ležet v noci.

Ráno se jí ptali, jak se jí spalo.

„Ó, tuze špatně!“ řekla princezna. „Nezamhouřila jsem téměř po celou noc ani oka! Bůhví, co to bylo v posteli. Ležela jsem na něčem tvrdém, až jsem po celém těle samá boule a modřina! Je to opravdu strašné!“

Z toho poznali, že je to opravdová princezna, když přes dvacet žíněnek a dvacet prachových peřin ucítila hrachové zrnko. Tak citlivý nemohl být nikdo jiný než opravdová princezna.

Princ si ji vzal za manželku, poněvadž věděl, že má opravdovou princeznu, a hrachové zrnko se dostalo do klenotnice, kde je můžete ještě spatřit, nezval-li je dosud nikdo.

Hleďte, a to se skutečně přihodilo!

přeložil Gustav Pallas

***

Byl jednou jeden princ, a ten dostal záľusk na princeznu, ale musela to být opravdická princezna. Tak tedy sjezdil celý svět, protože si nějakou takovou chtěl najít, jenže všude mu něco vadilo, princezen bylo dost, ale jestli to jsou opravdické princezny, na to pořád ne a ne přijít, pokaždé narazil na něco, co zase tak moc opravdické nebylo. A tak se vrátil zase domů a byl celý sklíčený, protože by býval hrozně rád princeznu jaksepatří.

Jednou večer se přihnala strašná bouřka, blýskalo se a hřmělo, lilo jako z konve, no jedna hrůza! Vtom někdo zaklepal na městskou bránu a starý král se sebral a šel otevřít.

Venku stála princezna. Panebože, ta vám ale vypadala, v tom dešti a nečasu! Proudny vody jí stékaly po vlasech a šatech, špičkou jí tekly do střevíčků a patou zase ven, a ona hned, že prý je opravdická princezna.

„No, to se ještě uvidí,“ pomyslela si stará královna, ale neřekla nic, pěkně šla do ložnice, z postele všechno shodila, na dno položila jedno zrnko hrášku, pak vzala dvacet matrací a na hrášek je naskládala, a na matrace pak ještě dvacet prachových peřin.

A tam že bude princezna v noci spát.

Ráno se jí zeptali, jak že se vyspala.

„Ale špatně, jedna hrůza,“ vzdychala princezna, „celou noc jsem málem oka nezamhouřila! Bůhví, co ono to v té posteli jen bylo. Ležela jsem na něčem tvrdém, až jsem po celém těle samá modřina. No jedna hrůza!“

A tak hned viděli, že je to princezna jaksepatří, když ten hrášek cítila skrz dvacet matrací a dvacet prachových peřin. Tak citlivou kůži nikdo mít nemůže, jen opravdická princezna.

A tak si ji princ vzal za ženu, protože teď už věděl, že má opravdickou princeznu, a hrášek přišel do královského muzea, a jestli ho někdo neukradl, je tam k vidění dodnes.

Tak, to byla pohádka jaksepatří, vidíte!

přeložil František Fröhlich

Hans Christian Andersen: Běžci

Byla vypsána cena, tedy vlastně byly vypsány dvě, malá a velká, za největší rychlost, ne v jednom závodu, ale za celoroční běhání.

„První cenu jsem dostal já!“ prohlásil zajíc. „Spravedlnost musí být, k čemu by jeden nakonec taky měl vlastní příbuzné a přátele v porotě, že ano? Ale že druhou cenu dostal šnek, pocituju téměř jako urážku.“

„Nikterak,“ pravil kůl od vrátek, který byl při udílení cen jako svědek, „je nutno brát zřetel taky na pili a dobrou vůli, říká to řada vážených osobností, a i já pro to mám plné pochopení. Je sice pravda, že šnek potřeboval půl roku, aby přešel práh, ale byl to pro něho zase takový kvalt, že si přitom ještě zlomil stehenní kost. Nežil pro nic jiného než pro tenhle závod, a to běžel prosím s domkem na zádech! – To vše je velice chvályhodné! – A tak taky dostal druhou cenu.“

„Měli jste vzít v úvahu taky mě,“ ozvala se vlaštovka. „Myslím, že rychlostí, v letu i v otočce, se mi nikdo nevyrovná, a kde všude já jen nebyla! V dáli, v dáli, v dáli!“

„Jo, a to je právě vaše neštěstí,“ opáčil kůl. „Pořád si někudy poletujete, nikde nemáte stání, jak tady začne být zima, hned musíte zmizet, není ve vás kouska vlastenectví! Vy vůbec v úvahu nepřicházíte!“

„A kdybych tak celou zimu zůstala tady v močálu?“ nedala se vlaštovka, „a všechno to prospala, to bych pak v úvahu přicházela?“

„Opatřte si potvrzení od močálové čarodějnice, že jste půl roku prospala ve vlasti, a můžete přijít v úvahu.“

„První cenu jsem si zasloužil já, a nikdo jiný!“ prohlásil šnek. „Já totiž vím, že zajíc běhá jen ze zbabělosti, jak si myslí, že mu hrozí nebezpečí, už peláší. Zato já jsem si běhání vzal jako celoživotní úkol, a ještě k tomu jsem se ve službě zmrzačil! Takže jestli si někdo zaslouží první cenu, byl jsem to já! – Jenže já si holt nevyskakuju, něčím takovým já totiž pohrdám.“

A odplivl si.

přeložil František Fröhlich

Každá redakce má archiv textů, na které se z různých důvodů nedostalo. Přišlo nám jako dobrý nápad čas od času po takových textech sáhnout a pro radost překladatelům, sobě i vám je otisknout. Dnes Vám přinášíme jeden z nich. Text byl původně připravován pro večer Daniely Fischerové o Jazyce a těle.

Manfred Chobot: Lahodné útrapy pohybu

Vítr. Jak jsem jen mohla vítr nevnímat. Celá léta pro mne neexistoval, žila jsem v bezvětrí. Nevšímala jsem si jeho ledových doteků, jeho bodání a bušení. Pohyb listů jsem někdy zaregistrovala, připadalo mi, že tančí, hrají si na schovávanou, na honěnou, hýbou

se, aby neustrnuly. Radovala jsem se z jejich víření. Občas se podařilo některému listu dotknout se druhého. Vychutnávají si vzájemné šeptání, dorozumívají se, snad si hrají na tichou poštu. Laskají se navzájem. Když se houpaly větve stromů, pokládala jsem to za protahování, za zívání; stromy roztahují své paže, přesvědčují se tak, že ještě žijí, ujišťují se o vlastním bytí. Za dlouhé roky jsem nic nepochopila, přechovávala jsem v sobě nehybnost. Raději jsem zadržela dech, než abych si dovolila dýchat příliš nahlas. Jakékoli funění mi bylo odporné, ten syčivý zvuk, úplná hrůza. Opatrně jsem se nadechovala a vydechovala. Dýchání má harmonii, melodii, má svůj rytmus. Takové to eruptivní lapání vzduchu jsem nemohla snést. Bylo tak nelibozvучné. Eruptivní, ano, to vystihuje celou záležitost úplně přesně. Já jsi neodporuji, přestože to tak možná vypadá. Uvažuji zcela jasně. Hltání vzduchu opravdu existuje. Lapání vzduchu mi připomínalo ryby. Představovala jsem si rybu, které došla voda, která sebou mrská, a tak spotřebuje víc kyslíku, než by mohla kdy přijmout. Dokonce i když omezuje své pohyby a obranu, své reflexy, tluče kolem sebe velmi úspěšně, zásoby vzduchu v ní se rychle vyčerpávají, brzy se jí krátí dech. Tady určitě nepomůže polykání vzduchu. Je možné udusit se vzduchem. Mé myšlenky vystupovaly z břehů. Srovnávala jsem sama sebe s někým, kdo na moři umře žízni - kolem něj nic než voda. Pak ještě omezený prostor trupu lodi.

Jednou jsem pozorovala rybu, která zamrzla v ledové pokrývce jezera. Dlouho jsem na ni upřeně hleděla, až se mi ztratila ve tmě. Nazítří jsem tam šla opět a další den znovu. Toužila jsem vidět ten obraz: rybu spočívající strnule ve vodě, neschopnou vlastního pohybu. Jak jsem se tak na ni dívala, sama jsem zamrzala. Jen s námahou jsem se odtrhla a šla domů. Bolel mě každý krok. Obraz té ryby zamrzl ve mně. Nikoho nenapadlo, aby kvůli ní rozbil led. Zdálo se mi, že jsem vzduchoprázdný balón, k prasknutí plný.

Najednou jsem ucítila vítr, jak proniká přes skulinky, jak prosí u mých dveří, vnucuje se mi za okny, roztahuje se, naplňuje můj pokoj, usazuje se. Vnímala jsem jeho přítomnost, která se stala stálou, rozrostla se, ať už venku foukalo nebo ne. Uhníždil se u mě.

Ze začátku jsem se proti tomu bouřila, rozbila jsem okenní skla, abych jej vyhnala ven, vytrhla jsem vchodové dveře z pantů, což bych nikdy předtím neudělala. Mé síly mohutněly. Měla jsem plíce velké jako sudy. Zdánlivě bez hranic. Lákala jsem ho, abych se ubránila jeho blízkosti. Naléhal na mě, já jsem mu dovolila vstoupit. Kolem domu řádila bouře. Vysála veškeré teplo. Rozhodla jsem se, že mi nesmí být zima. Napodobovala jsem onu zamrzlou rybu, lehla jsem si na zem a dýchala žábami. Tělesná teplota je závislá na vůli, je výsledkem svobodného rozhodnutí. Snila jsem o vzájemnosti a děsila jsem se, jak za mými zády tiká čas, jak hrozí, že mě dohoní. Byla jsem na vyhrůžky zvyklá. Přitáhla jsem nohy k sobě, zkřížila paže, objala jsem své tělo, kolik jen jsem dokázala. Má kůže je náhodnou schránkou, jež ohraničuje jeden životní systém. Kdykoliv vyměnitelná. Ale nechci se zabývat problémem opotřebování. Dotkla jsem se hranic své slupky, zahrabala jsem ruce hluboko do kapes: do dutin svého obalu. Prsty jsem ohmatávala vlastní existenci. Zavřela jsem oči. Vidění odvádí pozornost, znervózňuje. Nechtěla jsem patřit nikomu, ani sobě ne.

Vítr se plazil po zemi, byla jsem schopna sledovat jej. Konal svou povinnost. Dvě těla se valila sobě vstříc. Sjednocení je iluze. Sáhla jsem si na vítr - váhavě. Vítr si lehl, natáhl se do šířky a do dálky. Dýchl jsem na něj. Odpověděl mi fouknutím. Nadechla jsem se zhluboka. Lehla jsem si pod něj, vrhla jsem se na něj. Hlasitě jsem odfukovala. Byla jsem ječením bouře.

Vítr se nastěhoval se ke mně, obýval můj dům. Ale já jsem s ním jednala jako s domácím zvířetem. Přidělila jsem mu místo. Chtěla jsem, aby se cítil dobře, aby mu nebyla zima, aby měl v mém příbytku výběh. Volnost pohybu. Nabídla jsem mu, aby si se mnou hrál, toužila jsem se ho dotýkat. Škádčila jsem jej, honil jsme se po místnosti, zapomínali jsme na denní doby, na roční období. Znovu a znovu jsem si vychutnávala jeho blízkost. Tajně jsem pozorovala, jak rozhazuje listí, jak třese větvemi. Dveře vrzaly, okna skřípala. On měl svou svobodu a já jsem slavila vzájemnost. Někdy jsem odhodila šaty, nechala jsem jej laskat svou kůží, proniknout mi do plic. Vydechla jsem si, protože jsem věděla o jeho přítomnosti. I když mě opustil, cítila jsem jeho sílu. Seděla jsem u okna a měla jsem tak podíl na všem, co dělal. Začala jsem u okna bydlet.

Vítr se stal mým přítelem, mým milencem. „Usteleme si vedle sebe?“ ptala jsem se ho. Jeho vzdušnost mi dávala pocit důvěrnosti. Doprovázel mě, učila jsem se ho milovat. Přivinoval se k němu. On rozuměl mému mlčení. „Mlč ke mně, napořád.“ Tak jsme se dorozumívali. Lehla jsem si do postele v kabátě, šále a čepici. Naznačila jsem mu, aby si zalezl ke mně pod deku. Povíдали jsme si. Přiznal, že znal mou babičku. A nesl mě pryč. Jako babičku v protiletectvém krytu, když padaly bomby.

Napadlo mě, že vlastně nemáš žádné jméno. Oba jsme bezejmenní. Mohla bych ti říkat Bezejmenný, ale to nechci. Ráda bych pro tebe vymyslela něžné a důvěrné jméno, kdybych to uměla. Jméno neomezených možností, jako když k člověku přiběhne ztracený pejsek, jako když na dlaň usedne ptáček. Uniknout ze zajetí osamělosti. Kolem mě mohou stát různé zdi, opustit vlastní pancíř je mi však odepřeno.

Hlas ve zprávách řekl, že můj miláček někde strašně řádil. Býla řeč o škodách. Ptala jsem se sama sebe, jestlipak to udělal proto, aby se o něm mluvilo. Chtěl mi tím naznačit, že se cítí zanedbávaný? Bez váhání jsem rozsvítila všechna světla, stolní lampu, lustr, svíčky - a otevřela jsem okno. Ten maják nemůže přehlédnout. Při pohledu na rozestavené hořící svíčky ve mně začala klíčit představa katafalku. Ale v břiše mi rostla touha po novém životě. Popadla mě žádost: roztrhla jsem si šaty, aby měl ke mně přístup. Můj pahorek se vypínal k němu, čekala jsem na jeho příchod.

Netrpělivost ve mně zrála.

Posunula jsem postel doprostřed pokoje a obklopila ji plápolajícími svíčkami. Zatím ani jednu nesfoukl. Babičku děsila tma, stejně tak jako ostré světlo. Jen někde mezi světlem a tmou se cítila bezpečná. Já jsem si vychutnávala tmu, jež zahalovala mé tělo, a také světlo, jež je odhalovalo. Můj nejmilejší mě naučil nevšimát si studu z vlastní nedokonalosti. Už jsem netrpěla velikostí svých prsou, ani jejich útlostí, nemyslela jsem na šíři svých boků, ani na jejich kostnatost, nezajímal mě tuk lýtek, ani jejich hubenost. Zapomněla jsem na svůj zevnějšek a ležela jsem tiše na posteli. Kabát, šálu a čepici pořád na sobě. Nechala jsem plynout čas.

Když se objevil, sklo zařinčelo a svíčky zhasly. Měla jsem zavřít okno? Bála jsem se však, aby se necítil stísněně, nechtěla jsem jej přece zavírat, abych jej k sobě připoutala. Rozbitá okenní skla jsem ráda zaplatila, jen když tady byl. Pronikal škvírou v mých šatech a tulil se k mému břichu. Aby se ke mě mohl těsněji přitisknout, rozšířila jsem trhlínu, zahalila jsem nás oba do kabátu. Můj vášnivý miláček mi sklouzl do vlasů, strhl mi čepici z hlavy. K mé radosti přivál do místnosti listy, rozezvučel skleničky a dráty, rozvířil prach. Naladila jsem se na jeho melodii, hráli jsme písničnou bouří. Ubrus a závěs vlály s námi. Prála jsem si tento moment prodloužit a zároveň

zastavit. Toužila jsem po fotografii svého milovaného. Chtěla jsem jej nosit v sobě, zvětčit jej po svém boku.

Fotografovala jsem krajinu, stromy a jejich úklony před mým milým. Protože se nedal uchopit, následovala jsem jeho stopy: zachytila jsem zlámané větve, zničené střechy domů. Obrázek po obrázku se odvíjel film. Fotografie jsem vždy popsala: čas a místo našich společných výletů. Kde jsi byl ty, tam jsem byla já. Ty bezejmenný, já bezejmenná.

Babička hromadila odpadky, plnila pytle zbytky papírů a vršila je na sebe. Uchovávala každý svůj vlas, který se zachytil v kartáči. Tak vznikly matrace z jejího vlastního těla. „Ležím na sobě samotné“. Prý to byla svému tělu dlužná, říkala: „Jsem tak blížním sama sobě.“ A byla si pořád blíž. Volný prostor považovala za mrhání místem. Měla strach, že se udusí vzduchem.

Vítr se snesl na zem.

Libala jsem zábradlí, které ovíval můj nejmilejší, laskala jsem kmény stromů, které objímal. Můj čas tikal jinak než jeho.

Koupila jsem si malý větrník, abych viděla, kdy je mi nablízku. Měl-li chuť, otáčel růžicí, jemně nebo vášnivě. Nosila jsem ho pořád u sebe. Když jsem toužila po jeho přítomnosti, vytáhla jsem větrník z kapsy, zvedla ho do výšky a běžela jsem, až se dal do pohybu, až začal rotovat. Lopatky z umělé hmoty, upevněné měděným drátkem na dřevěné hůlce. Považovali mě za hravou. Hráli jsme na schovávanou. Skrývala jsem se za svým tělem.

Hráli jsme si s ohněm.

Můj milý rozdmýchával nové požáry, hnal před sebou plameny, miláček můj, černé saze vířily vzhůru a padaly zpátky. Mé tělo záдалo rozhodně: můj popel do tvé moci. Nepohřbívejte mě do nehybné země, nechte mě žít ve vzduchu. Hračku mého nejmilejšího. Chci ležet v jeho dechu. On orosí mé údy, zvedne je do výšky, troufale se se mnou pomazlí. Oddám se jeho letu, sem a tam, ztratím se v něm, ztrácím se v něm. Vznášíme se společně, splýváme v jedno. Rozfoukává mě do všech stran zároveň. Mé přání mít mnoho paží se splnilo. Proplétáme se a promícháváme se. Až mě nakonec nechá opatrně přistát a oba, vyčerpaní, odpočíváme. Jakmile je opět při síle, dovádíme dál. Donekonečna. Dokud vane, jsme spolu. A nikdo mi jej nevezme. Vzdálenosti pro nás nejsou překážkou. Šírím se s ním, nořím se do moře a připlouvám na břeh. Zemský povrch je naše lože.

Zahodila jsem svou tíži, s lehkostí jsem nesla svůj úděl. Zatímco mí bližní napodobovali chůzi hloubkových potápěčů. Olověnými chodidly se dotýkali země. V potu tváře se budete hýbat. Trpěli každým krokem. Lahodné útrapy pohybu. Rozdělili si vzduch k dýchání: každý žádostivě sál svůj díl. K udušení to nestačí.

Naučila jsem se hrát na flétnu, abych vzbudila tvou zvědavost. Prsty jsem zakryla některé dírký, ty jsi procházel těmi ostatními. Zaniceně jsme spolu muzicírovali. Když jsme hráli, zapálila jsem svíčky - tobě pro zábavu, mně pro radost. Někdy jsi shodil noty ze stojanu a já jsem se sklonila, abych je zvedla. Tak jsi mi zajišťoval dostatek pohybu. Já jsem ti dávala úplnou volnost. Složili jsme flétnový koncert, společně jsme hráli sólo. Mně byly vždy milejší molové tóniny - a tobě durové. Když jsi sfouknul všechny svíčky, pokračovali jsme ve tmě. Přitom jsem se udeřila do hlavy, ale to patřilo k tvému škádlení. Čekala jsem, že mi řekneš: bolesti se člověk musí učit. Od tebe jsem se nechala ráda poučovat. Když jsme se spolu hádali, byl to vlastně rituál. Písknul jsi mi do uší - a já jsem se urazila. Zabarikádovala jsem okna, případně jsem ještě práskla dveřmi. Tvé zuření mě nechávalo chladnou. Zvykla jsem si na chlad. Halila jsem své tělo, vrstvu po vrstvě, skoro jsem se pak nemohla

pořádně hnout. V kabátě, šále a rukavicích jsem si lehla do postele, přikryla jsem se, až ve mně pomalu vzkličilo teplo. Myslela jsem na onoho otce, který poručil své dceři, aby na znamení očisty od svých poklesků vlezla do pece. Pak zazdil dvířka. „Tady“, řekl průvodce, zatímco my jsme se za ním trmáceli při prohlídce hradu, „tady je ta komnata“, a ukázal na místo ve zdi, které se lišilo strukturou od okolního zdiva, „ve které milenci zůstali navěky spolu“. Hradní pán odhalil poměr své ženy k jinému muži a rozhodl, že ten pokoj již nemají opustit. Přinesli jim množství jídla a pití; pak zazdili okna a dveře. Ta zeď nebyla nikdy odstraněna.

Přála jsem si mít s tebou dítě: dítě, které by v sobě mělo něco z tebe a něco ze mě. Naše dítětko nebude ležet v kolébce jako ostatní děti. Opatřila jsem pro našeho malého pohodlný domeček, ve kterém by si mohl hrát, spát, kde by se mohl vyřádit. Náš prvorozený byl Skřivánek. Říkali jsme mu Děťátko nebo Skřivánek, podle nálady. Rozprostřel kolem tebe křídélka a létal po bytě. Ode mne měl klec, která naznačovala hranice bytí. Mohl se proletět, když prolezl dvířky; v domečku se dalo pouze skákat, třepetat křídly a žrát nebo spát. Tobě se mohl svěřit, neboť létat se naučil brzy. Záviděla jsem vám vaši pohyblivost. Vlaštovka byla naším druhým dítětem. Měli jsme spoustu dětí: jmenovali se Sýkorka, Drozd, Vrabec, Stehlík, Kos, Slavík, Ledňáček, Straka, Dudek, Racek, Ťuhýk, Chocholouš, Kukačka, Rorýs, Špaček a Jiříčka. Jejich štěbetání byl nový orchestr v mých uších. Děti svědčily o naší lásce. Některé umřely a my jsme je oplakávali. Můj milovaný vyl mezi skřivami.

Když jsem byla sama s dětmi, postavila jsem na stůl ventilátor. Jeho víření nahrazovalo vzdáleného otce. Vychutnávala jsem něžnosti, které mi dával. Uměla jsem jeho přítomnost zapnout a vypnout. Chloupky na mé kůži mi sdělovaly jeho city. Ventilátor byl náš telefon. Nejradši jsem telefonovala nahá. Celé hodiny jsem ležela bez hnutí, s roztaženými nohama, dýchala jsem povrchem těla. Často jsem líbala naše děti - jejich zobáček na mých rtech. Někdy pily sliny z mého jazyka. Každý ten polibek byl také polibkem mezi mým milovaným a mnou. Babička mě líbala zřídka. Tělesnou blízkost pocítovala jako ohrožení, jako by někdo chtěl narušit její ochrannou sféru.

Bouchly dveře.

Zapískal v mém domě, nevěděla jsem, jestli mě chtěl vypískat nebo mi jen pískal. Přišel a odešel, jak a kdy se mu zachtělo. Měl svobodu, kterou já jsem neměla. Jeho doteky byly často povrchní, já jsem toužila po jeho přítomnosti ve svém nitru. Napadlo mě: snad bych měla začít kouřit, abych jej mohla alespoň inhalovat. Možná to byla nevěra s nikotinem. Byla jsem odkázána na čekání, trávila jsem čas čekáním. Vyčerpávalo mě to.

Zdi se přibližovaly k mému tělu. Do pokoje se prodral ptáček, hnědě opeřený. Najednou se mi zdálo, že jsem v chrámu, v místnosti plné sloupů. Rozhostilo se ve mně vzduchoprázdno. Nevydala jsem hlásku. Smysly nevnímaly mé potřeby. Pocity zůstaly hluboko ve mně.

Od té doby, co jsme se rozešli, jsem doma opět doma. Dělej to třeba s oblaky.

Opatřila jsem si cihly a cement. Voda byla v domě. Namíchla jsem maltu a vyplnila otvory ve zdech: nejdříve okna, pak dveře. Průvan je prostě nesnesitelný. Bolela mě z něj hlava.

Mysleli si, že chci rozšířit dům. „Jistě“, řekla jsem, „přistavuji, abych měla víc prostoru. Tahle stísněnost, v té už nemohu dál žít. Potřebuji místo k dýchání“.

Vzduch, který dýchali i ostatní. Bylo mi nepříjemné sát použitý vzduch. Někým již vdechnutý a opět vydechnutý. Navlhčený

slinami. Dýchání z úst do úst. Kouř. Nucené líbání dechu a plic cizích bytostí. Hnusilo se mi to. Rozkašlala jsem se. Málem jsem si vyvracela plíce.

Nyní měl vzduch patřit jen mně, vzduch mých vlastních čtyř zdí. Celé dny jsem zedničila. Míchala jsem maltu, pokládala cihly. Práce to byla únavná. Jedla jsem, abych se udržela při síle. Musíš vydržet, říkala jsem si. Jinak jsem k sobě málokdy promluvila. Večery jsem trávila luxováním a utíráním prachu, při zednické práci se hrozně práší. Vyprala jsem si prádlo, zaštopovala všechny díry v šatstvu, tak jak jsem se to naučila od babičky; přišila jsem utržené knoflíky. Žádný otvor mě neměl přežít. Dala jsem si věci do pořádku. Když tady nebyla okna, pustila jsem se do zazdívání vchodových dveří. S námahou jsem zvedla křídla dveří z pantů. Předtím bylo třeba ještě posekat trávník.

Otvor ven se zmenšoval. Byla pořád větší tma, musela jsem rozsvítit svíčky. Vítr je nesfoukl, v klidu dohořely. Mé oči si zvykly na přišetí. Na žebříku jsem pokládala poslední cihly. Ty, které zbyly, jsem odnesla do komory. Malta by měla rychle tuhnout.

Když jsem byla s prací hotova, odpočinula jsem si a vykouřila cigaretu. Teď jsem byla sama se sebou a se vzpomínkou na vítr. Dýchala jsem svůj vzduch. Vdechovala jsem to, co jsem vydechla. Překonala jsem chvat - zastavila jsem všechny hodiny, které kolem mě tikaly či digitálně mlčely. Měla jsem čas. Nekonečně mnoho času. Rozbila jsem své sluneční brýle. Zašila jsem veškeré knoflíkové díry, připadaly mi zbytečné. Když jsem se píchla jehlou do prstu, přesvědčila jsem se, že nic necítím. Pak jsem rozbila nádobí, talíře a šálky, neboť mi už nic nepatřilo. Zametla jsem střepy. Nad plameny svíček jsem spálila fotografie a alba. Můj vítr se proměnil v kouř a odváhl zbylé bankovky. Pomíjivost byla dávno mrtvá. Mám prostornou hrobku. Přeměřovala jsem ji krokem.

Mé dílo bylo dokonáno. Lehla jsem si do postele. Pila jsem své sliny a sbírala svou moč.

Ležela jsem tiše. Znehybněla jsem.

Už jsem nic neříkala. Nechci nic říkat, nemohu nic říct.

Zadržuji dech.

Bezvětrí.

přeložila Wanda Heinrichová, redakčně kráceno

Praníř překladatelů

Říkal jsem si, že tu asi moc nemá cenu hodnotit amatérské pokusy o překlad titulků pro DivX (komprimovaný formát pro přehrávání filmů na PC), ale tohle mi prostě nedá. Jde o zdánlivě české titulky k filmu *Zuřící býk (Raging Bull)*, které překládal (pokud se to tak vůbec dá nazvat) nějaký naprostý amatér. Jenom pár ukázek:

(rady v boxerském ringu) *Do the right thing*. Použij pravou.

Listen to Joey. Poslouchej Joey.

(popis boxerského zápasu) *Reeves is up against a fighter... who doesn't back up*. Reeves vstává proti soupeři... ten neustupuje.

With that championship belt around me, I'll fool around. S tou mistrovskou gloriolou kolem mně budu ještě mít co říct.

They look like two fags. Vypadáš jak dvě ucha.

I'm a jerk? You're a fuckin' asshole. Don't hit me! Já jsem kretén, ty jseš zasraná díra do prdele. Nebij mě!

– *She didn't go for it. – Naturally. She knew better. – What does she know better? – That you're an animal.*

– Nebyla na to. Samozřejmě. – Vědělo to líp. – Co věděla líp? – Že jseš zvíře.

(v baru) *I got trouble with some greaseballs downstairs.* Mám problém s nějakýma tukovejma kuličkama dole.

– *I bought it for my father.* – *Yeah?* – *From fightin'?* – *Yeah. What else?*

– Koupil jsem to pro mého otce. – Jo? – Už v patnácti. – Jo. Co ještě?

(popis boxerského zápasu) *La Motta has taken charge of the fight.* La Motta vyzdvihl sílu tohoto boje.

(milostná scéna) – *Touch my boo-boos. Good. That's it.* – *Boo-ba?*

– *Give the boo-boo a kiss. Make it better. Take off my pants. Take off the rest.* – *I promised not to.* – *Go ahead. Do it. Take off your panties.*

– *I like the gym smell. The smell of the gym.*

– Dotkni se mojih koulí. Dobře. Takhle. – Koulí? – Líbej mě koule.

Dělej to líp. Sundej mi spodky. Zbytek si vem. – Slíbila jsem, že ne.

– Dělej. Udělej to. Sundej si kalhotky. – Mám rád vůni tvojí kundy.

Pach kundy.

(k manželce, beroucí do náruče dítě) *Take the baby and get out.*

Vezmi to bejby a vypadni.

(V tělocvičně) *I'm dyin'. Fuckin' hard-on.* Umírám. Zastraně tvrdý pokračování.

They got some balls. Mají nějakou oslavu.

(ve zprávách) *Purse was withheld pending DA's probe.* Peněženka byla zadržena na základě DA zkoušky.

(rada v ringu) *Blow on him. He'll fall right over.* Foukni na něj. On přelítne.

I'll fuckin' kill you! Já tě zkurveně zabiju!

(reklama) *When the bartender asks what you'll have, give this answer: Blue Ribbon.* Až se vás barman zeptá co si dáte, odpovězte mu: Modrou mašli.

(popis zápasu) *Rocked La Motta to his heels.* Zamával s La Mottou stojícího na patách.

Some people aren't that lucky... like the one Brando played in „On the Waterfront,” a down-and-outer. Někteří lidé nemají takové štěstí... jako když hrál Brando v „Na vodní linii,” dolů a ven.

You reach a peak, then it's downhill. Dosáhl vrcholu, potom je sjezd.

vyplavil Jan Smolka

Kdo je František Fröhlich?

Narozen 13. 5. 1934 Praha, překladatel z dánštiny, norštiny, švédštiny a angličtiny.

Po maturitě (1952) na gymnáziu v Praze studoval 1952-57 angličtinu a dánštinu na tehdejší Filologické (dříve a později Filozofické) fakultě Univerzity Karlovy. V letech 1957-69 pracoval v Československém rozhlasu v Praze, 1969-72 v Institutu překladatelství a tlumočnictví při Univerzitě 17. listopadu v Praze a současně 1969-72 působil v Činoherním klubu v Praze jako lektor-dramaturg. Od 1972 se věnuje překladatelské činnosti ve svobodném povolání. Od roku 1990 působí externě na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde vede překladatelské semináře pro studenty anglistiky a skandinavistiky. Překládá hlavně prózu a drama z angličtiny a ze severských jazyků, zejména dílo Henrika Ibsena. Je autorem řady komentářů a doslovů. Do Slovníku severských spisovatelů (Praha 1998) napsal kapitolu o dánské literatuře a většinu hesel o dánských autorech.

Rozšířené vydání PLAV!u naleznete na adrese www.splav.cz.